

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલિકેશન નં. ૬૧/૨૦૧૦

વિથ

સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલિકેશન નં. ૨૮૧૮/૨૦૧૦

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા સહી/-

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના

પ	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	નં।
---	--	-----

=====

પટેલ અશોકભાઈ ઈશ્વરભાઈ...અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય, સચિવ મારફતે, અને ર....સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

એસસીએ નં. ૬૧/૨૦૧૦ અને એસસીએ નં. ૨૮૧૮/૨૦૧૦ માં

અરજદારો તરફથી શ્રી કે.બી. પુજારા, વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧-૨ તરફથી શ્રી એચ.એસ. સોની, એજીપી

સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ તરફથી શ્રી એચ.એસ. મુનશા, વકીલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

તારીખ : ૦૪/૧૦/૨૦૧૭

મૌખિક (સંયુક્ત) ચુકાદો

(૧) શીર્ષકવાળી બંને રિટ પિટિશનોમાં ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલા મુદ્દાઓ સમાન હોવાથી, તેઓને એકસાથે સાંભળવામાં આવી હતી અને આ સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા તેનો નિર્ણય કરી નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(૨) સરળતા ખાતર, સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન નં. ૬૧/૨૦૧૦ ને મુખ્ય કેસ તરીકે લેવામાં આવે છે. પિટિશન દાખલ કરવા તરફ દોરી જતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

(૩) અરજદારે માર્ચ, ૧૯૯૮ માં યોજાયેલી ગુજરાત માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડની વિજ્ઞાન પ્રવાહમાં એસ.એસ.સી. ની પરીક્ષા પાસ કરી હતી. અરજદારે એપ્રિલ-મે ૨૦૦૬ માં ગુજરાત રાજ્ય પરીક્ષા બોર્ડની પ્રાથમિક શિક્ષક પ્રમાણપત્ર (પીટીસી) પરીક્ષા પણ ૮૬.૦૬% સાથે પાસ કરી હતી.

(૪) સામાવાળા નં. ૩ એ ૧૦૧૪ વિધાસહાયકોની ભરતી માટે અરજીઓ મંગાવતી તારીખ ૨૧.૧૨.૨૦૦૮ ની જાહેરાત બહાર પાડી હતી. અરજદારે લાયકાત ધરાવતા હોવાથી સદર જગ્યા માટે અરજી કરી હતી. વયમર્યાદાના કારણોસર પોતાની અરજી નામંજૂર થવાની આશંકાથી, અરજદારે અનામત વર્ગના ઉમેદવારોને વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ આપવાની સામાવાળાઓની કાર્યવાહીને પડકારતી હાલની પિટિશન દાખલ કરી છે. વૈકલ્પિક રીતે, તેમણે અનામત વર્ગોને આપવામાં આવેલ વયમર્યાદામાં છૂટછાટ મુજબ છૂટછાટ આપવા અરજ કરી છે.

(પ) વિદ્વાન વકીલ શ્રી પુજારાએ એવી દલીલ કરી છે કે સામાવાળા સત્તાવાળાઓએ તેમાં પરિકલ્પિત કર્યા મુજબ ભરતી પ્રક્રિયા શરૂ ન કરીને પોતાના જ નિયમોનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે. તેમણે ગુજરાત પંચાયત સેવા (પ્રાથમિક શિક્ષકોની ભરતી) નિયમો, ૧૯૭૦ ના નિયમ ૩ નો સંદર્ભ આપ્યો છે, જે ખાલી જગ્યાઓ ભરવાની પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરે છે. નિયમ ૩ નીચે મુજબ વંચાય છે:

“નિયમ ૩ : વહીવટી અધિકારી વગેરે દ્વારા ખાલી જગ્યાઓનો અંદાજ તૈયાર કરવો

(૧) દર વર્ષના માર્ચના પ્રથમ અઠવાડિયામાં, વહીવટી અધિકારી આગામી શાળાકીય વર્ષમાં ઓગસ્ટના અંત સુધી જિલ્લામાં પ્રાથમિક શિક્ષકોના કર્મચારીગણમાં ઉપસ્થિત થવાની સંભાવના ધરાવતી ખાલી જગ્યાઓનો અંદાજ તૈયાર કરશે. આવો અંદાજ ઘડતી વખતે, તેઓ વિસ્તરણની યોજના હેઠળ જરૂરી બાબતો તેમજ તાલીમ કોલેજોમાં શિક્ષકોના પ્રતિનિયુક્તિ (ડેપ્યુટેશન) ના કારણે, વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યામાં સંભવિત વધારા, શિક્ષકોની બદલી અને નિવૃત્તિ અને તેવા અન્ય સંજોગોના કારણે ખાલી થવાની સંભાવના ધરાવતી જગ્યાઓ ભરવા માટે ધ્યાનમાં લેશે. ત્યારબાદ તેઓ એક અથવા વધુ સ્થાનિક અખબારોમાં જાહેરાત આપીને લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારો પાસેથી ૧લી એપ્રિલના રોજ અથવા તે પહેલાં તેમની કચેરીએ પહોંચે તે રીતે અરજીઓ મંગાવવા માટે પગલાં લેશે. જાહેરાતમાં અરજીમાં દર્શાવવા માટે જરૂરી ચોક્કસ વિગતો દર્શાવવામાં આવશે, જેમાં અરજદાર અનુસૂચિત જનજાતિ અને અન્ય પછાત વર્ગના છે

કે નહીં તે દર્શાવતી વિગતોનો સમાવેશ થાય છે.

(૨) શિક્ષણ નિયામક દર વર્ષે શક્ય હોય ત્યાં સુધી માર્ચ માસ પહેલાં દરેક વહીવટી અધિકારી અને દરેક સમિતિઓને તાલીમ કોલેજોમાં ડેપ્યુટેશન માટેની બેઠકોની સંખ્યા જણાવશે.

(૩) વહીવટી અધિકારી દર વર્ષે ઓગસ્ટના પ્રથમ અઠવાડિયામાં સપ્ટેમ્બરથી શાળાકીય વર્ષના અંત સુધીમાં જિલ્લામાં ઉપસ્થિત થવાની સંભાવના ધરાવતી ખાલી જગ્યાઓનો તેવો જ અંદાજ પણ તૈયાર કરશે અને ખંડ (૧) માં દર્શાવેલ રીતે જાહેરાત આપીને ઉમેદવારો પાસેથી ૧લી સપ્ટેમ્બરના રોજ અથવા તે પહેલાં તેમની કચેરીએ પહોંચે તે રીતે અરજીઓ મંગાવવા પગલાં લેશે.”

(૬) શ્રી પુજારાએ એ બાબત પર ભાર મૂક્યો છે કે નિયમ ૩(૩) વહીવટી અધિકારી પર ઓગસ્ટના પ્રથમ અઠવાડિયામાં ખાલી જગ્યાઓની યાદી તૈયાર કરવાની ફરજ લાદે છે, જે સપ્ટેમ્બરથી શાળાકીય વર્ષ પૂરું થવા સુધી જિલ્લામાં ઉપસ્થિત થવાની સંભાવના હોય અને ઉમેદવારો પાસેથી અરજીઓ મંગાવવા માટે આગળનાં પગલાં લેવાની ફરજ લાદે છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે પ્રસ્તુત કેસમાં આવાં કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા ન હતા, તેથી ૨૦૦૯ માં વિલંબથી જાહેરાત બહાર પાડવામાં આવી હતી. તેમણે જણાવ્યું છે કે છેલ્લી જાહેરાત ૨૧.૦૪.૨૦૦૮ ના રોજ બહાર પાડવામાં આવી હતી અને, ૨૦ મહિનાના અંતરાલ પછી તે ફરીથી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૯ ના મહિનામાં બહાર પાડવામાં આવી હતી, જેના કારણે અરજદારને ભારે અન્યાય થયો છે કારણ કે જ્યારે ૨૦૦૯ માં આગામી જાહેરાત

પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી ત્યારે અરજદાર વયમર્યાદા વટાવી ગયા હતા. આમ, તેમણે રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર વયમર્યાદામાં છૂટછાટના લાભ માટે હકદાર છે.

(૭) પોતાની દલીલના સમર્થનમાં, શ્રી પુજારાએ પ્રદીપ ગોગોઈ અને અન્ય વિરુદ્ધ આસામ રાજ્ય, ૧૯૯૮ (૮) એસ.સી.સી. ૭૨૬ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં આપેલા ચુકાદામાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા નીચે મુજબના અવલોકનો પર આધાર રાખ્યો છે:

“આ જોવું એક વ્યાપક દ્રશ્ય બની ગયું છે. તે પ્રસ્થાપિત કાયદો છે કે પાત્ર ઉમેદવારને પણ બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૬(૧) હેઠળ રાજ્ય હેઠળના કોઈ હોદ્દા અથવા જગ્યા પર ભરતી માટે પોતાના અધિકારથી વિચારણા માટેનો પોતાનો દાવો રજૂ કરવાનો મૂળભૂત અધિકાર છે. યોગ્ય સત્તાધિકારી દ્વારા સૂચિત ન કરવાના કારણે પસંદગી પ્રક્રિયા હાથ ન ધરાતી હોવાથી, લોકોના માનસ પર તેની હાનિકારક અસર પડી રહી છે. ફરજમાં બેદરકારી અનુચ્છેદ ૧૬(૧) હેઠળના બંધારણીય અધિકારોનું ગંભીરપણે ધોવાણ કરી રહી છે અને પસંદગીની યોગ્ય પ્રક્રિયાને અવગણવાનો એક સ્ત્રોત છે.”

(૮) આ તબક્કે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પુજારા દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલી ઉપરોક્ત દલીલની હું ચર્ચા કરવા માંગુ છું. એ સુવિદિત છે કે પસંદગી પ્રક્રિયા નિયમિત સમયાંતરે હાથ ધરવી જોઈએ, અને સત્તાવાળાઓ સદર નિયમો હેઠળ નિર્ધારિત કર્યા મુજબ ભરતી પ્રક્રિયા હાથ ધરવા બંધાયેલા છે. **પ્રદીપ ગોગોઈ**

(ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે તેમ સત્તાવાળાઓ તરફની આવી નિષ્ક્રિયતાની લોકોના માનસ પર હાનિકારક અસર પડે છે. આવાં અવલોકનો કર્યા પછી, ચુકાદામાં, સુપ્રીમ કોર્ટે નિમણૂક માટેની વિનંતી સ્વીકારી નથી અને સામાવાળા સત્તાવાળાઓને ભરતી માટે ખાલી જગ્યાઓ સૂચિત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો જેથી ખાલી જગ્યાઓ ભરી શકાય. જોકે, નિયમ ૩ મુજબ ભરતી પ્રક્રિયા હાથ ન ધરવા અંગેની અરજદારની દલીલ સ્વીકારવાને પાત્ર છે, પરંતુ તે જ સમયે, અરજદારને વયમર્યાદામાં છૂટછાટ આપવા માટેની અરજદારની અરજ સ્વીકારી શકાય નહીં. જો ભરતી કરનાર સત્તાવાળાઓએ તેમની વિવેકબુદ્ધિમાં તેમ કરવું યોગ્ય ન માન્યું હોય, તો આ કોર્ટ સત્તાવાળાઓને વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ સામેલ કરવાનો નિર્દેશ આપી શકે નહીં, વિશેષ કરીને જ્યારે કાયદો તેમને તેમ કરવાની ફરજ પાડતો નથી. તેથી, સત્તાવાળાઓએ ખાલી જગ્યાઓ ભરવામાં ખંતપૂર્વક કામ કર્યું ન હોવાના કારણે માત્ર અરજદારને વયમર્યાદામાં છૂટછાટ આપવાની શ્રી પુજારાની દલીલ સ્વીકારવાને પાત્ર નથી.

(દ) વિદ્વાન વકીલ શ્રી પુજારાએ સામાન્ય વહીવટ વિભાગ (જીએડી) દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા તારીખ ૨૯.૦૯.૨૦૦૫ ના જાહેરનામા પર પણ આધાર રાખ્યો છે જેમાં તારીખ ૧૭.૦૮.૨૦૦૫ થી ૧૬.૦૮.૨૦૦૬ ના સમયગાળા માટે સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા દ્વારા સીધી પસંદગીમાં રાજ્યની જગ્યાઓ માટેની તમામ ભરતીઓમાં ૦૫ (પાંચ) વર્ષની વયમર્યાદામાં છૂટછાટ આપવામાં આવી હતી. તેમણે વિધાસહાયકોની જગ્યાઓ ભરવા માટે ૦૫ વર્ષની વયમર્યાદામાં છૂટછાટ

આપતા તારીખ ૦૧.૦૮.૨૦૦૧ ના ઠરાવ પર પણ આધાર રાખ્યો છે. આમ, તેમણે જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૧.૧૨.૨૦૦૮ ની જાહેરાત અન્વયે હાથ ધરવામાં આવેલી ભરતીને પણ તેવો જ લાભ આપવો જોઈતો હતો.

(૧૦) શ્રી પુજારાએ એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે પોલીસ વિભાગોમાં હાથ ધરવામાં આવેલી અન્ય ભરતી પ્રક્રિયામાં વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ આપવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે શિક્ષકોને આવો કોઈ લાભ આપવામાં આવ્યો નથી.

(૧૧) છેલ્લે, શ્રી પુજારાએ રજૂઆત કરી છે કે સમગ્ર ભરતી પોતે જ બોમ્બે પ્રાઈમરી એજ્યુકેશન એક્ટ, ૧૯૪૭ ની કલમ ૨૩-એ ની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ છે. તેમણે કલમ ૨(૧૪) પર આધાર રાખ્યો છે જે નીચે મુજબ વંચાય છે: “કલમ ૨(૧૪) “નિર્ધારિત” એટલે આ અધિનિયમ હેઠળ બનાવેલા નિયમો દ્વારા નિર્ધારિત.”

(૧૨) તેમણે સદર અધિનિયમની કલમ ૬૩(૨) નો પણ સંદર્ભ આપ્યો છે જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

કલમ ૬૩ : નિયમો બનાવવાની સત્તા

(૧) રાજ્ય સરકાર, સત્તાવાર ગેઝેટમાં જાહેરનામા દ્વારા, આ અધિનિયમના

હેતુઓને પાર પાડવા માટે નિયમો બનાવી શકશે.

(૨) ખાસ કરીને અને ઉપરોક્ત જોગવાઈની સામાન્યતાને બાધ આવ્યા

વિના આવા નિયમો નીચેની તમામ અથવા કોઈપણ બાબતો માટે બનાવી શકાશે

XXXXX

(એફબી) રાજ્ય કક્ષાની સમિતિ, એટલે કે વિધાસહાયક સમિતિ દ્વારા કરવામાં આવનારી સત્તાઓ અને કાર્યો;

(એફઈ) વિધાસહાયક તરીકે નિમણૂક માટેની લાયકાતો;

(એફએફ) વિધાસહાયક તરીકે નિમણૂક માટે ઉમેદવારોની પસંદગીની રીત અને માપદંડ;

(એફજી) સમયાંતરે વિધાસહાયક યોજના બનાવવી;

(એફએચ) વિધાસહાયક દ્વારા કરવામાં આવનાર નિમણૂકના કરારનું ફોર્મ અને આવા કરારમાં સમાવિષ્ટ કરવાની આવી નિમણૂકની શરતો અને બોલીઓ.

(એફઆઈ) વિધાસહાયકની ફરજો;

(૩) પેટા-કલમ (૧) અને (૨) હેઠળ બનાવેલા નિયમો અગાઉ પ્રસિદ્ધિ કર્યા પછી બનાવવામાં આવશે.

“પરંતુ જો રાજ્ય સરકારને ખાતરી થાય કે એવા સંજોગો અસ્તિત્વમાં છે જે તાત્કાલિક પગલાં લેવા જરૂરી બનાવે છે, તો તે આ કલમ હેઠળ બનાવવામાં આવનાર કોઈપણ નિયમોની અગાઉ પ્રસિદ્ધિમાંથી મુક્તિ આપી શકશે.”

(૪) આ અધિનિયમ હેઠળ બનાવવામાં આવેલા તમામ નિયમો બન્યા

પછી શક્ય તેટલી વહેલી તકે રાજ્ય વિધાનમંડળ સમક્ષ ઓછામાં ઓછા ત્રીસ દિવસ માટે મૂકવામાં આવશે અને તે સત્ર દરમિયાન અથવા તે પછીના તરતના સત્રમાં રાજ્ય વિધાનમંડળ કરે તેવા ફેરફારોને આધીન રહેશે. આ રીતે કરવામાં આવેલા ફેરફારો સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવશે અને ત્યારપછી તેનો અમલ થશે.

(૧૩) શ્રી પુજારાએ એવી દલીલ કરી છે કે વિધાસહાયકોની હાલની ભરતી શરૂ કરતાં પહેલાં કલમ ૬૩ ની પેટા-કલમ (જ) માં નિર્ધારિત કરવામાં આવેલી કોઈપણ પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી. તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી છે કે હાલની ભરતી વૈધાનિક ભરતીથી ડી હોર્સ હોવાથી રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવાપાત્ર છે.

(૧૪) તેનાથી વિશેષ, વિદ્વાન એજીપી શ્રી સોનીએ એવી દલીલ કરી છે કે જો વૈધાનિક નિયમોમાં તેવી જોગવાઈ ન હોય તો અરજદાર હકના ભાગરૂપે વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો દાવો કરી શકે નહીં. તેમણે જણાવ્યું છે કે અરજદાર ૧૯૯૯ થી જ સદર જગ્યા માટે પાત્ર બની ગયા હતા પરંતુ તેમણે અરજી કરી ન હતી, તેથી, રાજ્ય સરકારે ૨૦૦૮ અને ૨૦૦૯ વચ્ચે કોઈ જાહેરાત બહાર પાડી ન હોવાના કારણે તેઓ તેમને વયમર્યાદામાં છૂટછાટ આપવાની દલીલ કરી શકે નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરી બાદ, ૧૦૧૪ વિધાસહાયકોની ભરતી માટે તારીખ ૨૧.૧૨.૨૦૦૯ ના વર્તમાનપત્રમાં એક જાહેરાત બહાર પાડવામાં આવી હતી અને અનામત વર્ગના

ઉમેદવારો માટે નીતિ મુજબ સરકાર દ્વારા વયમર્યાદામાં છૂટછાટ આપવામાં આવી હતી. શ્રી સોનીએ રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર પોતાના કેસને અનામત વર્ગના ઉમેદવારો સાથે સરખાવી શકે નહીં.

(૧૫) સદર નિયમોના નિયમ ૩ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાના ઉદ્વંધન અંગે શ્રી પુજારા દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલી દલીલના સંબંધમાં, વિદ્વાન એજીપી શ્રી સોનીએ રજૂઆત કરી છે કે સત્તાવાળાઓએ તે સંબંધે પ્રમાણિક પ્રયાસો કર્યા હતા અને ૨૨૭૩ શાળાઓમાં જગ્યાઓ ભરવા માટે ૧૦૧૪ કરતાં વધુ વિદ્યાસહાયકોની જગ્યાઓની ઓળખ કરવામાં આવી હતી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વિદ્યાસહાયકોની ભરતી સંબંધિત વિવિધ મુકદ્દમાઓ પડતર હોવાના કારણે, સામાવાળા સત્તાવાળાઓ સમયસર પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરી શક્યા ન હતા. તેમણે જણાવ્યું છે કે માત્ર જાહેરાત બહાર પાડવામાં થોડો વિલંબ થયો હોવાના કારણે અરજદાર વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો દાવો કરી શકે નહીં. **પ્રદીપ ગોગોઈ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાના જવાબમાં, શ્રી સોનીએ રજૂઆત કરી છે કે છેવટે સુપ્રીમ કોર્ટે પિટિશન ફગાવી દીધી છે, અને નિમણૂક માટે કોઈ નિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા નથી.

(૧૬) વિદ્વાન એજીપીએ રજૂઆત કરી છે કે તારીખ ૨૯.૦૯.૨૦૦૫ ના જાહેરનામા પર મૂકવામાં આવેલો આધાર પ્રસ્તુત કેસમાં લાગુ થઈ શકે નહીં કારણ કે તે તારીખ ૧૭.૦૮.૨૦૦૫ થી ૧૬.૦૮.૨૦૦૬ ના સમયગાળા પૂરતો મર્યાદિત હતો, જ્યારે પ્રસ્તુત કેસમાં ભરતી વર્ષ ૨૦૦૯ માં હાથ ધરવામાં આવી

છે. તેમણે જણાવ્યું છે કે તારીખ ૦૧.૦૮.૨૦૦૧ ના ઠરાવના કિસ્સામાં પણ તેવું જ છે જેમાં વયમર્યાદામાં છૂટછાટ માત્ર ત્રણ શૈક્ષણિક વર્ષો માટે જ લાગુ કરવામાં આવી હતી. શ્રી સોનીએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે વયમર્યાદામાં છૂટછાટની ઉપરોક્ત મંજૂરી સંબંધિત સમયે રાજ્ય સરકાર દ્વારા એક નીતિ વિષયક નિર્ણય તરીકે આપવામાં આવી હતી, અને અરજદાર હકના ભાગરૂપે વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો દાવો કરી શકે નહીં.

(૧૭) છેલ્લે, શ્રી સોનીએ રજૂઆત કરી છે કે વિધાસહાયકોની ભરતી તારીખ ૧૧.૦૬.૧૯૯૮ ના સરકારી ઠરાવ હેઠળ સંચાલિત થાય છે, અને તે વૈધાનિક વિનિયમોના ઉલ્લંઘનમાં નથી. તેથી, તેને બાજુ પર રાખી શકાય નહીં.

(૧૮) મેં સંબંધિત પક્ષકારો વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે અને કેસના રેકૉર્ડનું અવલોકન કર્યું છે.

(૧૯) અરજદારે પોતાની અરજી નામંજૂર કરવાથી સામાવાળા સત્તાવાળાઓને રોકતા નિર્દેશો માંગતી હાલની પિટિશન દાખલ કરી છે. તે સંબંધેનો કોઈ હુકમ રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી. આમ, અરજદારે પોતાની અરજી નામંજૂર થશે તેવી આશંકાથી હાલની પિટિશન દાખલ કરી છે. વધુમાં, તેમણે અનામત વર્ગના ઉમેદવારોને આપવામાં આવતી મહત્તમ વયમર્યાદા નક્કી કરવાની સામાવાળાઓની કાર્યવાહીને પડકારી છે. વૈકલ્પિક રીતે, તેમણે સામાન્ય વર્ગ માટે અનામત વર્ગ માટેના વયમર્યાદામાં છૂટછાટના માપદંડ લાગુ કરવા પણ અરજ કરી છે. આમ, મુખ્ય અરજોમાં અરજદારે અનામત વર્ગના ઉમેદવારોને

વચમર્યાદામાં છૂટછાટ આપતા રાજ્ય સરકારના નીતિ વિષયક નિર્ણયને પડકાર્યો છે. હવે તે કાયદાની દ્રષ્ટિએ રેસ ઇન્ટેગ્રા નથી કે રાજ્ય સરકાર અનામત વર્ગની વ્યક્તિઓ માટે અનામત અને લાભો સંબંધિત નીતિ વિષયક નિર્ણય લેવા અથવા કાયદા બનાવવા સક્ષમ અને હકદાર છે. આવો નીતિ વિષયક નિર્ણય જ્યાં સુધી સંપૂર્ણપણે મનસ્વી અથવા જાહેર નીતિની વિરુદ્ધ ન હોય ત્યાં સુધી તેને પડકારી શકાય નહીં. ભરતીનું સંચાલન કરતી શરતો નક્કી કરવી તે રાજ્ય સરકારના કાર્યક્ષેત્રમાં છે અને જો તે ગેરબંધારણીય હોય તો જ તેને પ્રશ્નાસ્પદ બનાવી શકાય છે. માત્ર અરજદાર વચમર્યાદા વટાવી ગયા હોવાના કારણે, તેઓ બિન-અનામત વર્ગના ઉમેદવારોની સમકક્ષ વચમર્યાદામાં છૂટછાટનો દાવો કરી શકે નહીં. સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવાર હોવાના નાતે, તેઓ અનામત વર્ગના ઉમેદવારોને આપવામાં આવેલી છૂટછાટને પડકારી શકે નહીં જેઓ ભરતીમાં એક અલગ વર્ગ રચે છે. આથી, અનામત વર્ગના ઉમેદવારને આપવામાં આવેલ લાભ મેળવવા માટે અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજ ગેરસમજભરી છે.

(૨૦) ભરતી પ્રક્રિયા યોજવામાં વિલંબના કારણે પોતે વચમર્યાદામાં છૂટછાટ માટે હકદાર છે તેવી અરજદાર દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલી દલીલ સ્વીકારવાને પાત્ર નથી. કેસની હકીકતો જોતાં, એવું કહી શકાય નહીં કે ભરતી પ્રક્રિયા યોજવામાં ભારે વિલંબ થયો છે. જોકે, સદર નિયમોનો નિયમ ૩ સત્તાવાળાઓ પર ખાલી જગ્યાઓનો અંદાજ તૈયાર કરવાની અને જાહેરાત બહાર પાડવાની કાનૂની ફરજ લાદે છે, પરંતુ તેનો ભંગ માત્ર ઇપ્સો ફેક્ટો અરજદારને વચમર્યાદામાં

છૂટછાટના લાભ માટે હકદાર બનાવશે નહીં. અરજદાર ૧૯૯૯ માં ઉપરોક્ત જગ્યા માટે પાત્ર બન્યા હતા. પિટિશનમાં જણાવ્યા મુજબ, વર્ષ ૨૦૦૮ માં ભરતી યોજવામાં આવી હતી. અરજદાર જ્યારે વયમર્યાદામાં હતા ત્યારે તેમણે ૨૦૦૮ ની ભરતીમાં અરજી કરી હતી કે કેમ તે જાહેર કરવામાં આવ્યું નથી. આમ, અરજદાર ૨૦૦૯ ની ભરતીમાં વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ માંગવામાંથી બાકાત રહે છે. માત્ર તેઓ ૨૦૦૮ અને ૨૦૦૯ વચ્ચે વયમર્યાદા વટાવી ગયા હોવાના કારણે, આવા આકસ્મિક સંજોગ માટે તેમને વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ આપી શકાય નહીં. અરજદાર પોતાના કેસને પોલીસ વિભાગની અન્ય ભરતીઓ સાથે સરખાવી શકે નહીં જ્યાં વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ આપવામાં આવ્યો હતો. ભરતીમાં માપદંડો નક્કી કરવાનું સંપૂર્ણપણે નોકરીદાતા પર આધાર રાખે છે, અને કર્મચારી હકના ભાગરૂપે અન્ય વિભાગોના કર્મચારીઓને આપવામાં આવેલા તે જ લાભોનો દાવો કરી શકે નહીં. લાયકાતો, ફરજો, કામનું સ્વરૂપ અને ખાલી જગ્યાઓ એક વિભાગથી બીજા વિભાગમાં અલગ હોય છે. ઉમેદવારો માટે આપવામાં આવતી છૂટછાટ પણ આવાં પરિબળો પર આધાર રાખે છે. અરજદારના કેસને અન્ય વિભાગોના ઉમેદવારો સાથે સરખાવી શકાય નહીં. કેસની હકીકતો દર્શાવે છે કે જ્યારે પણ સરકારને લાગ્યું કે તેની જરૂર છે ત્યારે વિધાસહાયકોને વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ આપવામાં આવ્યો છે. રાજ્ય સરકાર દરેક ભરતીમાં વયમર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ આપવા બંધાયેલી નથી. તે ખાલી જગ્યાઓની તાકીદ અને ઉમેદવારોની સંખ્યાની ઉપલબ્ધતા પર આધાર

રાખે છે. ખાલી જગ્યાઓ ઉપસ્થિત થાય કે તરત જ તેને તાત્કાલિક ભરી દેવાની સરકાર પર કોઈ જવાબદારી નથી.

(૨૧) આ તબક્કે, જમ્મુ એન્ડ કાશ્મીર પબ્લિક સર્વિસ કમિશન વિરુદ્ધ નરીન્દર મોહન, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૪ એસસી ૧૮૦૮ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે. સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“દરેક વર્ષની ખાલી જગ્યાઓ સૂચિત કરીને અને સંબંધિત વર્ષો માટે પાત્ર જણાયેલા ઉમેદવારોની ભરતી માટે શૃંખલા પદ્ધતિ (ચેઇન સિસ્ટમ) અપનાવવાની શ્રી રાવની દલીલ સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે. તે ગંભીર પરિણામોથી ભરેલી હશે. તે પ્રસ્થાપિત કાયદો છે કે ખાલી જગ્યાઓ ઉપસ્થિત થાય કે તરત જ સરકારે તાત્કાલિક તે સૂચિત કરવાની જરૂર નથી. ભરતી માટે જાહેર સેવા આયોગ (પીએસસી) ને હાલની અથવા સંભવિત ખાલી જગ્યાઓની શક્ય તેટલી વહેલી તકે જાણ કરવાનો માર્ગ ખુલ્લો છે અને દરેક પાત્ર વ્યક્તિ ભરતી માટે અરજી કરવા અને પોતાના દાવાની વિચારણા કરાવવા માટે હકદાર છે જો તે નિર્ધારિત જરૂરી લાયકાતો સંતોષતી હોય. ભરતીને ચેઇન સિસ્ટમમાં બાંધી દેવાથી ભરતી માટે અરજી મંગાવવાની તારીખે તમામ પાત્ર ઉમેદવારો વંચિત રહી જશે જે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૬ નો ભંગ કરે છે.”

(૨૨) જમાલુદ્દીન વિરુદ્ધ જમ્મુ એન્ડ કાશ્મીર રાજ્ય, ૨૦૧૧ (૧૪) એસ.સી.સી.
૭૨૫ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં આપેલા ચુકાદામાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે
મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“પ્રસ્તુત કેસમાં વર્ષ ૨૦૦૨ માં બહાર પાડવામાં આવેલી પબ્લિક સર્વિસ
કમિશનની જાહેરાતમાં સંબંધિત વ્યક્તિઓની વય સંબંધિત સમયે
પાંત્રીસ વર્ષથી ઓછી હોવી જરૂરી હતી. તે વયમર્યાદા તમામ ઉમેદવારોને
લાગુ પડતી હતી. અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના
ઉમેદવારોની તરફેણમાં કોઈ વયમર્યાદામાં છૂટછાટ નહોતી, જોકે તેમના
માટે અનામતનું પ્રમાણ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું. ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૨
માં પસાર કરવામાં આવેલા હાઈકોર્ટની પૂર્ણ અદાલત (ફુલ કોર્ટ) ના
અગાઉના ઠરાવને તેથી માત્ર પ્રમાણ માટે જ જોગવાઈ કરતો વાંચવો પડશે
અને કોઈપણ વયમર્યાદામાં છૂટછાટ માટે નહીં. જો નિયમોમાં કોઈ
વયમર્યાદામાં છૂટછાટ ન હોય, તો કોઈપણ ન્યાયિક અર્થઘટન દ્વારા તેને
લાવી શકાય નહીં. સંજોગો જોતાં અમને એકલ ન્યાયાધીશ અથવા
ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદામાં કોઈ ભૂલ જણાતી નથી”

સુપ્રીમ કોર્ટના ઉપરોક્ત અવલોકનોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, વયમર્યાદામાં છૂટછાટ
માટેની અરજદારની અરજ સ્વીકારવાને પાત્ર નથી, કારણ કે આવો લાભ આપતા
કોઈપણ નિયમો, વિનિયમો અથવા જોગવાઈઓના અભાવમાં તેઓ હકના
ભાગરૂપે તેનો દાવો કરી શકે નહીં.

(૨૩) અરજદારે ભરતી પ્રક્રિયા રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવા માટે પણ અરજ કરી છે. સાથે સાથે, તેઓ તે જ ભરતીમાં વ્યવસ્થામાં છૂટછાટ માટે અરજ કરી રહ્યા છે. વ્યક્તિ એક જ સમયે એક બાબત સ્વીકારી અને નકારી શકે નહીં (એપ્રોબેટ અને રીપ્રોબેટ કરી શકે નહીં). કાનૂની સિદ્ધાંત સુસ્થાપિત છે કે સરકાર પહીવટી સૂચનાઓ દ્વારા વૈધાનિક નિયમોમાં સુધારો કરી શકતી નથી અથવા તેનું સ્થાન લઈ શકતી નથી, પરંતુ જો નિયમો કોઈ ચોક્કસ મુદ્દા પર મૌન હોય તો સરકાર તે ખામીઓ પૂરી શકે છે અને નિયમોની પૂર્તિ કરી શકે છે અને પહેલેથી ઘડાયેલા નિયમોથી અસંગત ન હોય તેવી સૂચનાઓ જારી કરી શકે છે. (જુઓ: ધનંજય મલિક વિરુદ્ધ ઉત્તરાંચલ રાજ્ય: એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસસી ૧૯૧૩, સંત રામ શર્મા વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૭ એસસી ૧૯૧૦). નિયમ ૬૩(૨)(એફજી) સમયાંતરે વિધાસહાયકોની યોજના બનાવવાની જોગવાઈ કરે છે. અરજદાર એ દર્શાવવામાં અસમર્થ છે કે વિધાસહાયકોની ભરતીનું નિયમન કરતો તારીખ ૧૧.૦૬.૧૯૯૮ નો સરકારી ઠરાવ સદર અધિનિયમ સાથે કોઈપણ રીતે અસંગત છે. આથી, ભરતી પ્રક્રિયા રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવા માટેની અરજદારની અરજ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

(૨૪) કેસની હકીકતો, પિટિશનમાં કરવામાં આવેલી અરજો અને સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત અવલોકનો પર વિચારપૂર્વક વિચારણા કર્યા પછી, મારો એવો અભિપ્રાય છે કે પ્રસ્તુત કેસમાં ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની આવશ્યકતા જણાતી નથી.

(૨૫) પરિણામે, પિટિશનો ગુણદોષ વિનાની હોવાથી, રદ કરવામાં આવે છે. રુલ મુક્ત કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ રહેશે નહીં.

(૨૬) રજિસ્ટ્રીએ આ હુકમની એક નકલ દરેક જોડાયેલી બાબતમાં મૂકવી.

સહી/-

(એ.એસ. સુપેરિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

ભાવેશ-[પીપીએસ]*

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.